

# ORTOGRAFIA

część 5

ćwiczenia

wielka  
litera

mała  
litera

gdańskie  
wydawnictwo  
oświatowe





**Agnieszka Suchowierska**

**Katarzyna Szostak-Król**

# **ORTOGRAFIA**

## **ćwiczenia**

**Część piąta**

**Pisownia wyrazów wielką i małą literą**

gdańskie  
wydawnictwo  
oświatowe





## Nazwy gwiazd i planet

Wielką literą piszemy nazwy planet, mieszkańców planet,  
gwiazd i gwiazdozbiorów.

**W**enus **M**arsjanka

**G**wiazda **P**olarna **W**ielka **N**iedźwiedzica

**1.** Rozszyfruj i zapisz nazwy planet Układu Słonecznego, dodając brakujące samogłoski.

RN – .....*Uran*..... MRKR – .....

MRS – ..... STRN – .....

WNS – ..... NPTN – .....

**2.** Poniżej zapisano nazwy planet w takiej kolejności, w jakiej krążą wokół Słońca. Zapisz te planety od najmniejszej do największej, kierując się rozmiarem czcionki.

Merkury, **Wenus**, Ziemia, Mars, **JOWISZ**,

**S**aturn, Uran, Neptun

.....

.....

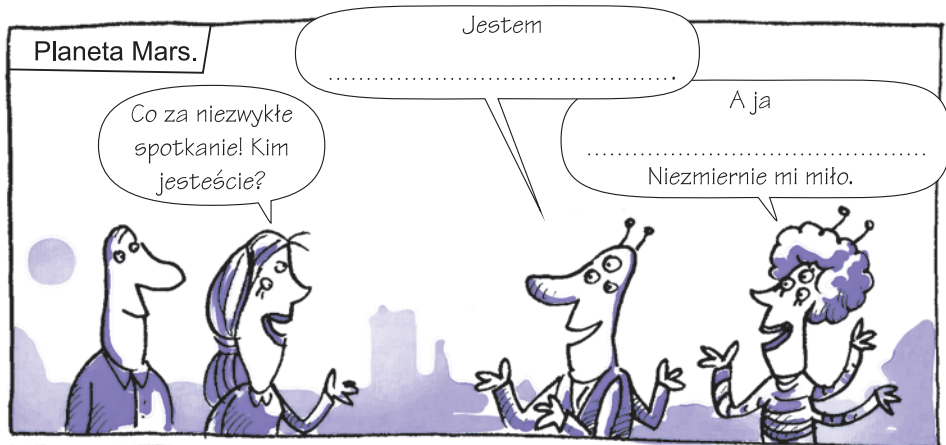
.....

**Uwaga!**

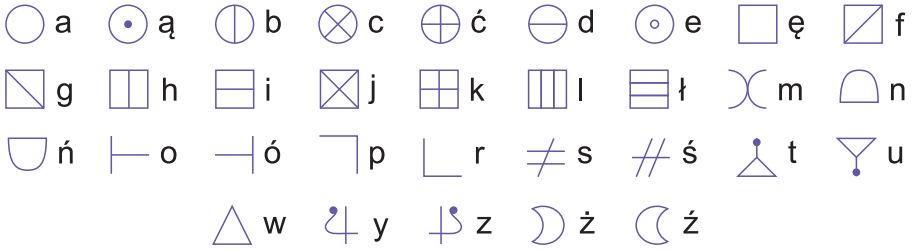
Można pisać *Wszechświat* i *wszechświat*, *Kosmos* i *kosmos*.

3. Uzupelnij dymki podanymi nazwami. Zastosuj małe i wielkie litery.

MARSJANIN WENUSJANKA ZIEMIA  
 ZIEMIANKA MARS WENUS ZIEMIANIN MARSJANKA



4. a) Odczytaj zaszyfrowane wyrazy i je zapisz.



- (1) ∫ ▪ ⊙ ∞ ▪ ○ .....
- (2) ∇ ⊞ ▯ ○ ⊖ ≠ ▯ ⊥ ∆ ⊙ ⊗ ∫ ∆ ∫ .....
- (3) ⊖ ⊥ ⊥ ▯ ○ ∞ ▯ ⊙ ⊗ ∫ ∆ ○ .....
- (4) ▯ ⊥ ∇ ⊏ ⊏ ▯ ⊥ ⊞ ○ ▯ ∆ ○ .....
- (5) ≠ ∇ ⊏ ⊙ ⊥ ▯ ⊥ ⊥ ∞ ○ ⊖ ○  
 ▯ ⊥ ⊞ ○ ▯ ∆ ○ .....

b) Uzupełnij tekst, wpisując w odpowiedniej formie odgadnięte wyrazy z ćwiczenia a).


- (1) ..... znajduje się w (2) ..... wcho-  
 dzącym w skład galaktyki o nazwie (3) ..... To jedna  
 z ponad 30 galaktyk należących do (4) ....., która z kolei  
 jest tylko jedną z ponad 100 grup i gromad przypisanych do (5) .....

5. Obejrzyj rysunki i objaśnij pisownię podanych wyrazów.





**2.** Uzupełnij tytuły czasopism, a następnie przyporządkuj je do właściwych poletek.



Czasopisma hobbystyczne      Czasopisma kobiece

Czasopisma komputerowe      Czasopisma dla młodzieży

"...ala"      "...osmopolitan"      "...wiat ...ier ...omputerowych"  
 "G/g      "C/c      "Ś/s      G/g      K/k

"...ziewczyna"      "...ictor ...unior"      "...ój ...iękny ...gród"  
 "D/d      "V/v      J/j      "M/m      P/p      O/o

"...ilatelistyka"      "...łody ...echnik"      "...obótki ...ęczne"  
 "F/f      "M/m      T/t      "R/r      R/r

"...wój ...tyl"      "...omputer ...wiat"  
 "T/t      Ś/s      K/k      Ś/s

**3.** Przeczytaj jak najszybciej i oddziel za pomocą cudzysłowów tytuły gazet ukazujących się w Polsce. Pozostałe litery utworzą tytuł pierwszej gazety wydawanej w języku polskim.

MeGazetaWyborczarkKurierPorannyuriGazeta  
 WspółczesnauszPoGazetaPrawnaIGazetaKrakow  
 skaskRzeczpospolitaiDziennikZachodniOrNasz  
 DziennikdynNaszeMiastoaryEchoMiastajnyMetro

"....." – najstarsza polska gazeta, wydawana w Krakowie w 1661 roku; podejmowano w niej tematy związane ze sprawami publicznymi i politycznymi

**4.** a) Zapisz tytuły dwóch gazet, w których można przeczytać wiadomości na temat twojego regionu.

.....

b) Podaj tytuły gazet, które się czyta w twoim domu.

.....



**5.** Odszyfruj nazwy czasopism i zapisz je w cudzysłowie. Pamiętaj, że przyimki w tytułach czasopism zapisujemy małą literą.

○ a    ⊙ a    ⊖ b    ⊗ c    ⊕ ć    ⊖ d    ⊙ e    □ ę    ▣ f

▣ g    □ h    ⊖ i    ⊗ j    ⊕ k    □ l    ⊖ ł    ∞ m    ∩ n

∪ ñ    ⊥ o    ⊥ ó    ⊏ p    ⊏ r    ≠ s    # ś    ∆ t    ∇ u

△ w    ∫ y    ∫ z    ∫ ź    ∫ ź

∫∫⊗⊕⊙ ∆○ ▣⊥⊖⊗⊥ .....

△⊕⊙⊖∫○ ⊖ ∫∫⊗⊕⊙ .....

#△⊕○∫ ⊖ ⊏⊥⊖⊥∫⊙ .....

∞ ⊗○⊕ ∞○∞○ .....

▣⊕∫∫⊕⊙ △ ≠∫⊕⊥⊖⊙ .....

**6.** Pan Konrad rozpoczął pierwszy dzień pracy w agencji reklamowej. Pomóż mu wymyślić takie tytuły nowych gazet, które zachęcą czytelników do zapoznania się z ich zawartością.

tygodnik z dawką humoru .....

miesięcznik dotyczący gier komputerowych .....

czasopismo kulinarne .....

kwartalnik o zwierzętach morskich .....

miesięcznik na temat UFO i kosmosu .....

pismo z komiksami .....

tygodnik myślących nastolatków .....

kwartalnik z grami umysłowymi .....

miesięcznik dla miłośników dobrej książki .....

miesięcznik dla rodziców .....

# H

## Tytuły utworów, dzieł sztuki

Wielką literą piszemy pierwszy wyraz w tytułach różnych dzieł:

książek, opowiadań, baśni, legend, nowel, wierszy,  
obrazów, utworów muzycznych, przedstawień, filmów.

„**O**gniem i mieczem” „**D**ziewczynka z zapałkami”

„**H**ołod pruski” „**C**icha noc” „**E**poka lodowcowa”

Jeśli w tytule pojawia się nazwa własna, zapisujemy ją  
wielką literą – zgodnie z zasadami pisowni nazw własnych.

„**A**nia z **Z**ielonego **W**zgórza” „**O** **L**echu, **C**zechu i **R**usie”

„**B**itwa pod **G**runwaldem” „**D**la **E**lizy”

### Uwaga!

Tytuły książek, opowiadań, wierszy, obrazów, utworów muzycznych, przedstawień, filmów zapisujemy w cudzysłowie. W druku tytuły te możemy zapisywać pismem pochyłym (kursywą).

**1.** Dopisz tytuły książek, które pasują do podanych ciągów skojarzeń. Pamiętaj o zastosowaniu cudzysłowu.

złoty talon, fabryka, czekolada – .....

zima, szafa, faun, lew – .....

wyspa, samotność, rozbitek, samodzielność – .....

szatan, szkoła, tajemnica, drzwi – .....

miłość, Werona, balkon, rodzina – .....

Grunwald, porwanie, rycerze, miłość – .....

**2.** Odszukaj na rysunku jak najwięcej rekwizytów i postaci kojarzących się ze znanymi baśniami. Zapisz ich tytuły.



.....  
 .....

**3.** Lepiej to żartobliwe wierszyki wymyślone przez Wisławę Szymborską, a potem chętnie układane przez innych. Nadaj tytuły podanym lepiejom i ułóż własny.

.....  
 Lepiej dostać trzy jedynki,  
 Niż zapomnieć użyć szminki.

.....  
 Lepiej jest być po zawale,  
 Niż conversów nie mieć wcale.

.....  
 Lepiej test napisać źle,  
 Niż ohydnie ubrać się.

.....  
 Lepiej zjeść stare krewetki,  
 Niż włożyć brzydkie skarpetki.

.....  
 Lepiej podpaść własnej cioci,  
 Niżli źle wyjść na sweet foci.

.....  
 Lepiej mieć dwie dziury w boku,  
 Niż kurtkę z tamtego roku.

.....  
 Lepiej w dżungli być bez łuku,  
 Niż bez lajków na facebooku.

.....  
 .....

**4.** W węzu ukryły się tytuły różnych książek. Znajdź je i wpisz do odpowiednich rubryk. Zastosuj cudzysłów. Pozostałe litery utworzą hasło.

KsiTomekwkrainiekangurówążkiKrzyżacysąHobbiczylim  
tamizpowrotemlustrHarryPotterikamieńfilozoficzny  
emwidziPanSamochodzikitemplariuszeszwnichPotop  
tylWładcaPierścienikotocojużW80dnidookołaświata  
maszwPrzygodyTomkaSawyerasobie

• powieści przygodowe: .....

.....  
.....  
.....

• powieści fantastyczne: .....

.....  
.....  
.....

• powieści historyczne: .....

Hasło: \_\_\_\_\_ : \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_ , \_\_\_\_\_

**5.** Oto lista dzwonek z pewnej strony internetowej. Domyśl się, o jakie tytuły piosenek i utworów muzycznych chodzi, i wpisz brakujące litery.

**Kategoria – polskie**

„...ziczny ...est ...en ...wiat”

„...ak ...nioła ...łos”

**Kategoria – muzyka filmowa**

„...zterej ...ancerni ...ies”

„...ózowa ...antera”

„...wiedzne ...ojny”

**Kategoria – dziecięce**

„...merfy”

„...szczółka ...aja”

**Kategoria – kolędy**

„...óg ...ię ...odzi”

„...rzybieżeli ...o ...etlejem”

„...icha ...oc”

6. Odgadnij i zapisz tytuły siedmiu znanych obrazów. Każdy tytuł zapisano inną czcionką.

Stworzenie  
 lud z Narodziny wiodąca Lisa Bitwa Dama  
 Wenus z Grunwaldem gronostajem Adama barykady na KRZYK Wolność pod

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....

7. Przeczytaj list, w którym ukryło się sześć tytułów znanych i lubianych filmów i seriali. Znajdź te tytuły, podkreśl je, a następnie zapisz poprawnie.

Madagaskar, 20.11.2015

Drogi Przyjacielu!

Och, Karol, żebyś tylko wiedział, co mnie spotkało! Poznałem dziewczynę. Jak wiesz, to moja pierwsza miłość. Jeszcze Ci nie powiem, jak ona ma na imię.

Mój świat nabrał innych barw, to barwy szczęścia.

Odezwę się wkrótce.

Twój przyjaciel na dobre i na złe  
 Jaś Fasola

- .....
- .....
- .....



## Nazwy świąt i dni świątecznych

Wielką literą piszemy nazwy świąt i dni świątecznych.

Boże **N**arodzenie    **Ś**wiatowy **D**zień **Z**drowia

**N**arodowe **Ś**więto **N**iepodległości

Opisowe nazwy świąt i nazwy kościelnych okresów liturgicznych

piszemy małą literą, choć ze względów uczuciowych

dopuszcza się też użycie wielkich liter.

poniedziałek wielkanocny lub **P**oniedziałek **W**ielkanocny

adwent lub **A**dwent

**1.** Chcesz zdobyć tytuł Sokolego Oka? Przeczytaj nazwy świąt, znajdź i zaznacz wśród nich dwie zapisane czterokrotnie.

Boże Narodzenie

Wszystkich Świętych

Boże Ciało

Dzień Dziadka

Wielki Czwartek

Dzień Edukacji Narodowej

Narodowe Święto Niepodległości

Dzień Edukacji Narodowej

Narodowe Święto Niepodległości

Popielec

Nowy Rok

Wielkanoc

Wielki Piątek

Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej

Dzień Edukacji Narodowej

Nowy Rok

Popielec

Dzień Ojca

Dzień Edukacji Narodowej

Narodowe Święto Niepodległości

Narodowe Święto Niepodległości

Wielka Sobota

Dzień Dziadka

Wielka Sobota

Boże Narodzenie

Wielkanoc

Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej

Boże Ciało

Wielki Czwartek

Dzień Matki

2. Odgadnij, o jakie święta chodzi. Dla ułatwienia podano wszystkie samogłoski e.



Święto ruchome obchodzone między 21 marca a 25 kwietnia –

\_\_\_e\_\_\_\_\_

Tego dnia w kościołach święci się palmy –

\_\_\_e\_\_\_e\_\_\_

Święto ustanowione na pamiątkę pokłonu złożonego przez mędrców nowo narodzonemu Chrystusowi –

\_\_\_e\_\_\_

Święto obchodzone 11 listopada –

\_\_\_\_\_e\_\_\_\_\_e\_\_\_\_\_e\_\_\_\_\_

3. Ułóż z podanych sylab nazwy nietypowych świąt i je zapisz.

**TO ŚWIA** zmu **We Dzień** wy ria ta ge ni

1 października – .....

sia Plu go Dzień we Mi szo

25 listopada – .....

pu Dzień te bez ra Kom

3 maja – .....

wi Dzień ki dii pe

15 stycznia – .....

Dob świę Rad to rych

13 czerwca – .....

dzy ro Dzień wy do Mię Piz na zy

9 lutego – .....



### Nazwy stron i portali internetowych

Wielką literą piszemy wszystkie wyrazy wchodzące w skład nazw stron, serwisów i portali internetowych.

**G**oogle **F**acebook **W**irtualna **P**olska

Wielką literą piszemy nazwy programów komputerowych.

**M**icrosoft **W**ord **E**xcel

#### Uwaga!

Małą literą piszemy adresy stron i portali internetowych.

*www.gotuj.pl www.facebook.com www.wp.pl*

**1.** Zapoznaj się z listą adresów najpopularniejszych portali internetowych w Polsce, a następnie wykonaj polecenia.

a) Dopisz nazwy tych portali według wzoru.

#### Adresy popularnych portali

#### Nazwy popularnych portali

www.google.pl

.....*Google*.....

www.facebook.com

.....

www.youtube.com

.....

www.allegro.pl

.....

www.wikipedia.org

.....

b) Podkreśl adresy portali, z których korzystasz.

c) Zapisz nazwy portali, które odwiedzasz, a których nie ma na liście.

.....



**2.** Połącz nazwy programów komputerowych z ich opisami.

Microsoft Word	program antywirusowy
Microsoft Excel	program do redagowania tekstu
Media Player	program do archiwizowania danych
Win Zip	program do tworzenia wykresów i tabel
Avast	program do odtwarzanie filmów i muzyki
Paint	program do tworzenia i edytowania rysunków

**3.** Z podanych wyrazów wykreśl wszystkie litery *c, f, g, m*, a otrzymasz nazwy znanych programów komputerowych. Zapisz je poprawnie w wyznaczonych miejscach.

*MCP hogt momcshgofp*

..... – program do obróbki zdjęć

*FNomrctgcon anmtfivimfgrus*

..... – program chroniący komputer przed wirusami

*Blcmeftmndfger*

..... – program do tworzenia animacji komputerowych

*GMcsckycmpe*

..... – program pozwalający prowadzić rozmowy na komputerze

*FGPmremcfzgi*

..... – program do tworzenia prezentacji multimedialnych

*CPmaimcntfg*

..... – program do tworzenia rysunków

*GFWimcnZMigpcf*

..... – program do kompresowania plików

## Spis treści

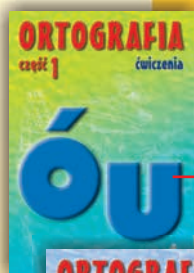
### Pisownia wyrazów wielką literą

Zasada pierwsza	Imiona i nazwiska .....	4
Zasada druga	Nazwy państw i miast .....	10
Zasada trzecia	Nazwy mieszkańców .....	16
Zasada czwarta	Nazwy geograficzne .....	23
Zasada piąta	Nazwy ulic i zabytków .....	29
Zasada szósta	Nazwy gwiazd i planet .....	34
Zasada siódma	Nazwy tytułów gazet i czasopism .....	37
Zasada ósma	Tytuły utworów, dzieł sztuki .....	40
Zasada dziewiąta	Nazwy świąt i dni świątecznych .....	44
Zasada dziesiąta	Nazwy stron i portali internetowych .....	46
Zasada jedenasta	Nazwy urzędów i instytucji .....	48
Zasada dwunasta	Skrótowce .....	50
Zasada trzynasta	Zaimki i nazwy osób w listach .....	53

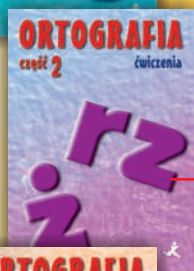
### Pisownia wyrazów małą literą

Zasada pierwsza	Przymiotniki utworzone od nazw geograficznych .....	57
Zasada druga	Nazwy województw .....	60
Zasada trzecia	Nazwy mieszkańców miast i wsi .....	62
Zasada czwarta	Nazwy zwyczajów, obrzędów i zabaw .....	65
Zasada piąta	Nazwy wydarzeń historycznych i aktów dziejowych .....	68
Zasada szósta	Nazwy jednostek monetarnych .....	72
Zasada siódma	Skróty .....	74
Spis nazw pisanych małą lub wielką literą .....		76

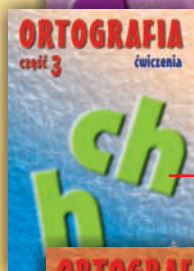


**Część 1**

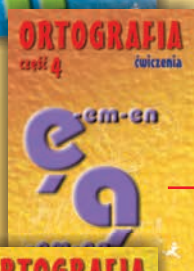
Pisownia wyrazów z *ó* i *u*

**Część 2**

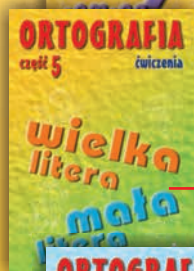
Pisownia wyrazów z *rz* i *ż*

**Część 3**

Pisownia wyrazów z *ch* i *h*

**Część 4**

Pisownia wyrazów  
z *ą, ę, em, en, om, on*

**Część 5**

Pisownia wyrazów  
wielką i małą literą

**Część 6**

Pisownia *nie* z różnymi częściami mowy  
Pisownia wyrazów zakończonych na *-i, -ii, -ji*

Seria *Ortografia. Ćwiczenia* składa się z sześciu części.

Książki zawierają:

- ćwiczenia o różnym poziomie trudności, do wykorzystania na wielu poziomach edukacji, w pracy zarówno z uczniem słabym, jak i zdolnym
- przemyślany metodycznie układ ćwiczeń, zapewniający spójny system nauczania
- aktywizujące metody nauczania, doskonalące pamięć i uczące logicznego myślenia
- reguły napisane przystępnym językiem, ułatwiające zrozumienie zasad ortografii